

העדה המוסלמית

רקע הסטורי

ראשיתה של דת האסלאם במאה השביעית בחצי האי ערב, מייסד הדת הוא מוחמד בן עבדאללה, שנולד בשנת 570 לספירה. פרוש המילה "אסלאם" הוא כניעה וציות (של האדם לאלוהים). האסלאם מפולג לשני פלגים עיקריים: סונה שנחשבת לאורתודוקסיה וכוללת 90% מהמוסלמים שיעה שהתפצלה מהסונה עקב חילוקי דעות על הנהגת האסלאם, לאחר מות מוחמד.

מוחמד בן עבדאללה, נביא האסלאם ועל-פי מאמיניו – אחרון הנביאים, נולד בסביבות שנת 570. הוא התייתם מהוריו וגדל בבית דודו בעיר מכה, שהייתה מרכז מסחרי חשוב בחצי-האי ערב. בבגרותו נישא לסוחרת עשירה בשם (ח'דיג'יה) והיא גם העסיקה אותו במסעות סחר בחברת המזרח התיכון. לא הרבה ידוע לנו על חייו, אלא מה שמספרת המסורת המוסלמית. על-פי מסורת זו זכה מוחמד להתגלות אלוהית בגיל 40, בעת שהתבודד במערה מחוץ לעיר מכה. על-פי סיפור זה בא המלאך גבריאל (בערבית ג'יבריל) אל מוחמד וקרא לו להאמין באל אחד. זו הייתה הראשונה מבין ההתגלויות האלוהיות לנביא שהתרחשו במשך 23 שנים, בכל התגלות נמסר למוחמד חלק מהספר הקדוש למוסלמים שהוא הקוראן. מוחמד הוזמן לעיר ית'רב, היא אל-מדינה על-ידי השבטים הערביים אשר גרו שם. הם קיבלו עליהם את הנהגתו וקיוו שיוכל לפשר בסכסוך ששרר ביניהם. בשנת 622 עזב מוחמד את מכה בחשאי והיגר לאל-מדינה – זו ההג'רה, שממנה מתחיל מניין השנים באסלאם. באל-מדינה נהנה מוחמד מתמיכה ומהגנה והחל לעצב את הדת המוסלמית ולקבוע בה כללים. מוחמד גר באל-מדינה עד מותו בשנת 632, במהלך השנים האלה הצליח לגבש קהילה מוסלמית חזקה, לכבוש את העיר מכה ולאסלם אותה.

לאחר מותו של מוחמד, הוטלה הנהגת האומה המוסלמית על ארבעה ממקורביו (ח'ליפים ממלאי מקום) בזה אחר זה: אבו-בכר, עומר בן אלח'טאב, עותמאן בן-עפאן ועלי אבן אבו טאלב. הח'ליפים שמשו כמנהיגים פוליטיים ודתיים כאחד, הם נקראו הח'ליפים ישרי הדרך ותקופת שלטונם נתפסת כ"תור הזהב". בתקופה זו הצטרפו המוני מאמינים חדשים לאסלאם והורחבו גבולות האימפריה המוסלמית, בתקופת עותמאן בן-עפאן נערך גם הקוראן.

עיקרי האמונה

באסלאם קיימים שישה יסודות אמונה. היסודות מופיעים ב"סורות" שונות בקוראן ומוצאים במרכז ב"ח'דיית" (אוסף אמונות וחובות מבוסס על אמירותיו של הנביא מוחמד או של קבוצת חבריו שהיו מאמיניו הראשונים):

1. האמונה באלוהים
2. האמונה בקיום של המלאכים
3. האמונה בספרי הקודש
4. האמונה בשליחים
5. האמונה ביום הדין
6. האמונה בגורל (בכך שגורלו של האדם נגזר מראש)

השריעה – ההלכה המוסלמית

ההלכה המוסלמית מכונה "שריעה" – דרך הישר, היא מכוונת את צעדי המאמין בכל מקום ובכל זמן.

אין הפרדה בין הדת לבין החיים, הקוראן הוא תורת החיים. כל המאמינים המוסלמים חייבים בשמירה על חמש מצוות מרכזיות שנחשבות ל-5 יסודות האסלאם:

1. העדות – אין אלוהים מלבד אללה ומוחמד הוא שליחו.
2. התפילה – חובה להתפלל 5 פעמים ביום.
3. הצום – 30 יום בחודש הרמדאן
4. הצדקה – ה"זכאת"
5. העליה לרגל למכה

קביעת זמני החגים

קביעת תאריכים בלוח השנה המוסלמי נעשית בכל קהילה מוסלמית באופן עצמאי, על-פי ראיית מולד הירח.

ברוב המדינות המוסלמיות יש ועדה דתית ממלכתית, שמקבלת עדויות על ראיית הסהר או עורכת חישובים אסטרונומיים וקובעת לפיהם את ראשי החודשים ומועדי החגים, עבור הקהילה המוסלמית המקומית. יתכן פער של יום ואפילו יומיים בין מועדי החגים בקהילות המוסלמיות השונות.

חגי האסלאם ומועדין

החודש החשוב ביותר בלוח השנה המוסלמי הוא "רמדאן" שבו קיבל הנביא את ההתגלות הראשונה, זהו החודש התשיעי בלוח השנה המוסלמי. המוסלמים מצווים לצום בו מעלות השחר ועד צאת הכוכבים.

חשיבות החודש מוסברת בקוראן בכך שבו היתה ההתגלות הראשונה למוחמד. ארוע זה מצויין באחד מלילות הרמדאן לקראת סופי "לילת אלקדר" (ליל הגורל).

החגים המרכזיים

עיד (חג) אלפטר – המכונה גם "החג הקטן", חג הפסקת הצום, מציין את סיום צום הרמדאן, נחגג בשלושת הימים הראשונים של חודש שוואל החודש העשירי. עיקרי החג: תפילות חג במסגד ומתן צדקה מיוחדת שיש בה לפי המסורת משום כפרה על עוונות שבשגגה בעת חודש הצום.

עיד (חג) אלאדחה – חג הקורבן "החג הגדול", חג זה מציין את המועד לקיום החאגי (העלייה לרגל), נחגג מהיום העשירי של חודש דיו אלחגיה – הוא החודש האחרון בלוח המוסלמי ונחגג במשך 4 ימים.

העליה לרגל נמשכת כשבוע וחג הקורבן מציין את אחד השיאים במהלך הטקסים הנהוגים בו.

אלו שמקיימים את החג בביתם, מקיימים טקס דומה לזה הנהוג במכה, שעיקרו הקרבת טלה כקורבן והכנת בשרו למאכל בסעודת החג או כתרומה לעניים.

מועדים אחרים

מועדים אחרים נקבעו במהלך הדורות ונחגגים בצורה צנועה יותר והם:

אחד במוחרם – היום הראשון של חודש מוחרים החודש הראשון בשנה המוסלמית (ההג'רית), השנה הראשונה להג'רה, מקבילה לשנת 622 לספירה, נחשבת לראשית יסוד האסלאם וממנה מתחיל מניין השנים המוסלמי.

השנה ההג'רית היא שנת ירח ואין נהוג בה עבור, על-כן היא קצרה בכ-11 יום מהשנה הרגילה, לחגים אין עונה קבועה בשנה, חג זה נחגג יום אחד.

אלמולד אלנבוי – הולדת הנביא מוחמד, נחגג ב-12 בחודש רביעי אוול. הנביא מוחמד נולד בשנת 570 לספירה ב-12 בחודש רביעי אוול.

חג זה נחדש חידוש באסלאם ובמשך זמן רב התנהל ויכוח בין חכמי הדת, אם יש לראות בו חידוש אסור, כיום נחשב לחג רשמי בכל ארצות ערב. החג נחגג יום אחד.

אלאסרא ואלמעראג' – הלילה שבו נסע מוחמד ממכה לירושלים, עלה לרקיע השביעי וקיבל את מצוות התפילה, נחגג ב-27 בחודש רג'יב – הוא החודש השביעי.

יום שישי

יום שישי בשבוע הוא יום אלג'ומעה (יום ההתכנסות), הוא היום המוקדש לתפילה ציבורית חגיגית במסג וכוללת דרשה שנושא המנהיג הדתי של הקהילה. בדת האיסלאם אין איסור על מלאכה ביום שישי או בחגי האיסלאם. בפועל ממליצים אנשי דת מוסלמים על הפסקת העבודה בימי שישי ובחגי האיסלאם ואף מידי יום בזמן המיועד לתפילות, כל זאת כדי לאפשר את מצוות התפילה.

מקומות קדושים

1. העיר הקדושה ביותר היא "מכה", שבה נמצאת הכעבה – מבנה דמוי קוביה שצלעו 9 מטרים, בקיר המזרחי החיצוני קבועה אבן כהה הקרויה "האבן השחורה", האבן היא האתר הקדוש ביותר למוסלמים והיא מוקד עלייה לרגל.
2. השניה בחשיבותה היא העיר "אל מד'ינה", אליה היגר הנביא ממכה ובה נקבר.
3. מסגד אלאקצא בירושלים.
4. כיפת הסלע בירושלים.
5. מסגד עומר בירושלים
6. מסגד אחרם אלאיברהימי (מערת המכפלה) בחברון.

המוסלמים בישראל

מספר המוסלמים בישראל מתקרב למליון תושבים, המהווים 16% מכלל האוכלוסיה. רוב המוסלמים בארץ ערבים סונים שייכים למד'ינה ה"שאפעיי":

- א. הצ'רקסים שחיים בשני כפרים: ריחניה וכפר קמא, שהם מוסלמים סונים לא ערבים שייכים למד'ינה "אלחנפיי".
- ב. האחמדים גרים בכבביר בחיפה.
- ג. העלאוים גרים בישוב ע'ג'ר בצפון.
- ד. הבדואים שהם מוסלמים לכל דבר, אך יש להם אורח חיים שונה.

חלק ניכר מהמוסלמים בישראל, משתייכים לתנועות וזרמים שונים כמו:

תנא"ס פלג צפוני

התנועה האיסלאמית הפלג הדרומי

התנועה הסופית

אנשי אל-דעוה

קיימים מוסלמים אחרים במדינה, המשתייכים לדת האיסלאם ולא מזוהים עם התנועות והזרמים השונים.

במדינת ישראל קיימים מעל 350 מסגדים בעלי שיוכים שונים, בהם ניתנים שירותי הדת לאוכלוסיה.